

Aanbevelingen over de voorontwerpen van wet tot omzetting van Richtlijn 2009/136/EG ("burgerrechten") en Richtlijn 2009/140/EG ("beter regelgeven")

Brussel, 5 april 2011

1. Algemene beschouwingen

1.a. Context van de aanbevelingen. Zoals het Raadgevend Comité heeft kunnen doen opmerken in zijn recente memorandum van 5 april 2011 aan de federale regering, “Digitaal België: een nieuw ICT-beleid als uitdaging voor de toekomst!”, wordt door niemand betwist dat in onze geglobaliseerde leef- en werkomgeving van vandaag, een door concurrentie gekenmerkte informatie- en communicatietechnologie een belangrijke katalysator vormt voor een duurzame sociaaleconomische vooruitgang en een aanzienlijke bijdrage kan leveren tot de absoluut noodzakelijke verhoging van onze productiviteit en tot het welzijn van de burgers, alsook tot de ontwikkeling van hun competentie.

Opdat de sector van de informatie- en communicatietechnologie echter een sleutelrol kan spelen in de goede ontwikkeling van de informatiemaatschappij ten gunste van de economie en de burgers, is een evenwichtige en performante reglementering noodzakelijk die transparant en efficiënt wordt toegepast. De omzetting in België van Richtlijn 2009/140/EG ("beter regelgeven") en Richtlijn 2009/136/EG ("burgerrechten"), die een aanpassing vormen van het Europese regelgevingskader inzake elektronische communicatie, vormt in dat opzicht een kans die moet worden gegrepen. Zo herinnert het Comité aan een van zijn verzoeken die uitgedrukt zijn ter gelegenheid van het memorandum aan de regering, namelijk dat de Europese richtlijnen conform worden omgezet. De noodzaak om de richtlijnen tijdig¹ om te zetten mag geen belemmering vormen voor een grondig debat met kennis van zaken. Het Comité beklemtoont bovendien het belang van een vereenvoudiging van het bestaande wettelijke en regelgevende kader. Overbodige reglementering moet worden opgeheven, bijvoorbeeld de talrijke overbodige bepalingen in verband met de universele dienst, met name diegene die in de bijlage bij de wet staan; een bijlage die nauwelijks rationeel is gemaakt.

¹ Naast de omzetting van Richtlijn 2009/140/EG en Richtlijn 2009/136/EG uiterlijk tegen 25 mei 2011, moet ook erop worden toegezien dat het BIPT – de federale nationale regelgevende instantie zo goed mogelijk samenwerkt met en in het kader van het Orgaan van Europese regelgevende instanties voor elektronische communicatie (BEREC) dat opgericht is door Verordening (EG) nr. 1211/2009 van 25 november 2009. De minister voor Ondernemen en Vereenvoudigen heeft gezegd: “Alles zal in het werk worden gesteld om te proberen de voorziene streefdatum van 25 mei 2011 te halen.” (Parl. St., Kamer, Commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven, Integraal Verslag, 8 december 2010, CRIV 53 COM 066, p. 2).

Trouwens, wanneer de richtlijnen een alternatief toestaan voor het eenvoudige opleggen van verplichtingen, dan moet de wet van deze mogelijkheid gebruikmaken. Zo biedt de Universeledienstrichtlijn 2002/22/EG in artikel 21, §3 *in fine* aan de nationale regelgevende instanties de mogelijkheid om, als ze dat nodig achten, zelfregulerende of mederegulerende maatregelen te bevorderen, voordat verplichtingen worden opgelegd in verband met de transparantie en bekendmaking van informatie.

1.b. Doel van de aanbevelingen. Er moet worden opgemerkt dat de verschillende leden van het Raadgevend Comité reeds de gelegenheid hebben gehad om, elk wat hem betreft, zijn standpunt te geven over de omzetting van de Europese richtlijnen. Zij hebben immers de gelegenheid gehad om te antwoorden op de “raadpleging georganiseerd door de Raad van het BIPT op het verzoek van de minister voor Ondernemen en Vereenvoudigen van 18 december 2010 met betrekking tot de omzetting van de richtlijnen 2009/136/EG en 2009/140/EG”. Deze aanbevelingen van het Raadgevend Comité vervolledigen deze individuele standpunten, door de punten waarover binnen het Comité een ruime consensus bestaat, in het licht te stellen. Het is echter niet de bedoeling om specifieke kwesties inzake omzetting te behandelen, maar om meer algemene kwesties aan te kaarten die actueel blijven, zelfs na eventuele aanpassingen van de teksten van 18 december 2010 naar aanleiding van de antwoorden die het BIPT zal hebben ontvangen in het kader van de openbare raadpleging.

1.c. Juridische basis van de aanbevelingen. Deze aanbevelingen van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie vormen stellingnames in de zin van artikel 4 van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector (“BIPT-statuuwet”). Het zijn aanbevelingen genomen op eigen initiatief en ze richten zich tot de minister die bevoegd is voor telecommunicatie.

2. Bestemmingen van de aanbevelingen van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie

Wat betreft de bestemmingen van de aanbevelingen aangenomen door het Raadgevend Comité krachtens artikel 4, eerste lid, van de “BIPT-statuuwet” stelt het Comité daarentegen voor dat voortaan uitdrukkelijk zou worden bepaald dat het ook algemeen ten aanzien van de Kamer van volksvertegenwoordigers aanbevelingen kan doen over elke aangelegenheid die betrekking heeft op de telecommunicatie.

3. Beter regelgeven

De Belgische telecommunicatiereggeving, de aanneming en de wijziging ervan moeten aansluiten bij de Europese principes inzake “beter regelgeven”. Een duidelijke hoofdprioriteit van de Europese Commissie is Betere Regelgeving, onder meer het uitvoeren van een impact assessment met als doel de kwaliteit van regelgeving te verbeteren. Regels mogen alleen worden ingevoerd wanneer ze nodig zijn en na het uitvoeren van een analyse van de consequenties. De Europese Commissie benadrukt dat deze doelstelling ook geldt voor de omzetting van de Europese wetgeving in nationaal recht: “*Thus Better Regulation is about*

improving the regulatory framework both at the European and national level. ²”. De VK-regulator Ofcom heeft reeds sinds 2005 richtlijnen vastgelegd voor de concrete toepassing van ‘Better Regulation’ in zijn activiteiten als regulator: *“Ofcom’s decisions can impose significant costs on our stakeholders and it is important for us to think very carefully before adding to the burden of regulation. Our bias against intervention means that the prospective benefits of regulation must exceed the costs.”*³ Het RCT dringt aan bij het BIPT en de Belgische overheid om in het kader van de omzetting van de Richtlijnen (met inbegrip van uitvoeringsbesluiten) rekening te houden met het principe van “Betere Regelgeving”.

De principes inzake betere regelgeving volgen betekent ook dat de gebruikte begrippen worden gedefinieerd op een manier dat het toepassingsgebied ervan duidelijk kan worden geïdentificeerd. Dat is niet altijd het geval en dit valt in het bijzonder te betreuren voor het begrip “operator” (artikel 2, 11° nieuw van de wet betreffende de elektronische communicatie). Het gaat hierbij om een sleutelbegrip, aangezien het bepalend is voor de toepasselijkheid op een groot aantal verplichtingen. Hoewel het duidelijk lijkt dat het begrip de reikwijdte overstijgt die eraan wordt gegeven in artikel 2, c, van Toegangsrichtlijn 2002/19/EG, blijven de reikwijdte en het gebied ervan toch onzeker.⁴

4. Coördinatie van regelgeving en regulatoren betreffende het telecomrecht en het consumentenrecht

Artikel 1, § 4 nieuw, van de Universeledienstrichtlijn 2002/22/EG zegt dat de bepalingen in verband met de rechten van de eindgebruikers gelden onverminderd de voorschriften inzake consumentenbescherming. Daarbij moet nog altijd worden onderzocht of de persoon tot wie een bepaling zich richt een eindgebruiker, een consument of een abonnee is. Bovendien eist artikel 3, § 4, van Kaderrichtlijn 2002/21/EG het overleg en de samenwerking tussen de regelgevende instanties voor elektronische communicatie en de instanties belast met de uitvoering van het consumentenrecht in aangelegenheden van gemeenschappelijk belang.

Daarbij kunnen we bijvoorbeeld vaststellen dat de clausules en voorwaarden die vermeld zijn in een overeenkomst die gesloten is tussen een onderneming en een consument alsook de inlichtingen die in die context moeten worden verstrekt, aan bod komen in zowel de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (en bijvoorbeeld art. 45, 46 en 74) als in de regelgeving inzake elektronische communicatie (bijvoorbeeld art. 20 en 21 van de Universeledienstrichtlijn 2002/22/EG en de nieuwe art. 108, 111, 111/1 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, zoals gewijzigd overeenkomstig de raadpleging van 18 december 2010.)

Om een dubbele regelgeving te vermijden, zal het eerst zaak zijn om na te gaan of een voorschrift van de richtlijnen betreffende elektronische communicatie dat betrekking heeft op consumentenbescherming, reeds onder de algemene reglementering betreffende

² http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/br_what_en.htm

³ http://stakeholders.ofcom.org.uk/consultations/ia_guidelines/

⁴ Zelfs indien de definitie conform wordt gemaakt met deze van de Europese Richtlijnen, blijft er het gegeven dat het Europees kader een aantal recente evoluties inzake elektronische communicatiediensten en diensten van de informatiemaatschappij (zoals Google, Facebook, Twitter) niet geanticipeerd heeft. Dit vereist verdere actie naar de toekomst.

marktpraktijken valt. Het spreekt vanzelf dat de regering en de regulator algemene bepalingen voor de markten zullen moeten ontwikkelen, om het discriminerende effect van de ene markt op de andere te vermijden.

Als een bepaling, wegens de telecomspecifieke aard ervan ook in de WEC moet worden opgenomen, is het van fundamenteel belang om een formele samenwerkingsprocedure in te stellen, voorzien van een wettelijke basis die explicieter is dan artikel 14, § 2, derde lid, d), van de BIPT-statuuwet, tussen het BIPT en de organen van de FOD Economie die belast zijn met de naleving van de reglementering betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (bijvoorbeeld de nieuwe artikelen 108, 109, 110, 110/1 en 129 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie), in dit geval de Algemene Directie "Controle en Bemiddeling".

De samenwerkingsprocedure zal moeten beantwoorden aan de behoeften inzake transparantie en rechtszekerheid voor consumenten en operatoren. De instelling van een samenwerkingsprocedure tussen het Instituut en de FOD Economie komt immers tegemoet aan een reeks behoeften:

- de ontwikkeling van parallelle jurisprudentie inzake consumentenbescherming vermijden en zorgen voor de coherentie bij de toepassing van de twee betrokken wetgevingen.
- omwille van de vereenvoudiging, de gebruikers de verplichting besparen om bij twee verschillende instanties een formele klacht te moeten indienen opdat de verzoeken met een aspect "marktpraktijken" en met een "telecommunicatieaspect" in hun totaliteit worden behandeld;
- eventuele bezwaren vermijden tegen besluiten van het BIPT in een materie met een aspect "marktpraktijken".

5. Vrije internettoegang.

Artikel 1, § 3 *bis*, van Kaderrichtlijn 2002/21/EG, zoals ingevoerd door Richtlijn 2009/140/EG "beter regelgeven", bepaalt dat maatregelen die erop gericht zijn de toegang voor een gebruiker tot internet te beperken pas mogen worden ingevoerd indien zij passend, evenredig en noodzakelijk zijn, enkel na een eerlijke en onpartijdige procedure, en rekening houdende met het recht van de internaut om te worden gehoord en het recht op een daadwerkelijke en tijdige beroepsmogelijkheid.

Deze bepaling houdt rekening met het feit dat het internet essentieel is voor de scholing en voor de praktische uitoefening van de vrijheid van meningsuiting en de toegang tot informatie. Zij is dus van essentieel belang voor de goede ontwikkeling van de informatie- en kennismaatschappij in ieders belang.

De vrije internettoegang is van fundamenteel belang en moet binnen de grenzen van een wettelijk gebruik maximaal worden beschermd. Deze bescherming zou idealiter worden bereikt via de garantie van een voorafgaande rechterlijke (en niet administratieve) beslissing voordat de internettoegang wordt beperkt en de fundamentele rechten en vrijheden worden ingeperkt.

6. De bevordering van investeringen in nieuwe en verbeterde infrastructuur

In zijn memorandum van 5 april 2011 aan de federale regering wijst het Raadgevend Comité nogmaals op het belang van breedbandnetwerken en –diensten voor ondernemingen, overheidsdiensten en burgers. Bijgevolg moeten investeringen in de aanleg van nieuwe glasvezelinfrastructuur worden gestimuleerd en bevorderd. Dat principe is vervat in Kaderrichtlijn 2002/21/EG, zoals deze in 2009 is gewijzigd en het Raadgevend Comité is verheugd dat het zal worden ingeschreven in artikel 8/1, § 1, d) nieuw van de wet betreffende de elektronische communicatie.

Het principe als zodanig opnemen in het regelgevingskader is echter niet voldoende. Ook de praktische uitvoering ervan moet worden geregeld. Daarbij wil het Comité met name nieuw artikel 62, § 2, derde lid, van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie vermelden, dat bepaalt dat wanneer het BIPT aan een onderneming met een sterke machtspositie een verplichting tot basering van de tarieven op de kosten oplegt, het rekening houdt met de gedane investeringen en met de risico's die verbonden zijn aan het nieuwe investeringsproject⁵ in de netwerken.

In dezelfde gedachtegang moet het Comité echter ook vaststellen dat er niet voorzien is in een gemakkelijk toegankelijke procedure die inlichtingen over de doorgangsrechten updatet. Hetzelfde geldt voor de verplichting die aan de NRI wordt opgelegd, wanneer verschillende niveaus van het bestuur betrokken zijn (wat onbetwistbaar het geval is in België), om een gemakkelijk te raadplegen samenvatting te maken van alle informatie over de doorgangsrechten, waaronder ook informatie over de verantwoordelijke bestuursniveaus en de bevoegde instanties, om aanvragen voor doorgangsrechten te vergemakkelijken en meer in het algemeen faciliteiten te installeren⁶.

Welnu, deze informatie is een sleutelement om de operatoren in staat te stellen om met voldoende zekerheid de investeringen te voorzien die nodig zijn voor de aanleg van de nieuwe netwerken en om de kosten voor de installatie van een nieuw netwerk te verlagen. Deze informatie vormt dus ook een aansporing om te investeren, en zorgen voor de beschikbaarheid ervan zou een praktische toepassing vormen van het theoretische principe dat vastgelegd is in artikel 8/1, § 1, d) nieuw van de wet betreffende de elektronische communicatie. Het Raadgevend Comité stelt daarom voor om artikel 98 van de wet van 21 maart 1991 te vervolledigen met een procedure die voorziet in de verstrekking van informatie over de doorgangsrechten.

⁵ Zie ook aanbeveling 2010/572/EU van de Commissie van 20 september 2010 over geregelde toegang tot toegangsnetwerken van de nieuwe generatie (NGA), *PB*, L 251/35, 25.9.2010, punt 25 en bijlage I.6.

⁶ Artikel 15, §§ 1 en 2 van de Machtigingsrichtlijn 2002/22/EG. Considerans 42 van Richtlijn 2009/140/EG “beter regelgeven” gaat zelfs nog verder en vraagt: “Nationale regelgevende instanties zouden het verwerven van toegangsrechten moeten kunnen coördineren”. Bovendien met betrekking tot bijbehorende faciliteiten zoals kabelgoten, kabelbuizen, masten, mangaten ... zegt considerans 43 van dezelfde richtlijn: “De bevoegde autoriteiten, met name de plaatselijke autoriteiten, moeten tevens, in samenwerking met de nationale regelgevende instanties, passende coördinatieprocedures met betrekking tot openbare werken en andere passende openbare faciliteiten of eigendom vaststellen, die procedures kunnen omvatten waardoor gewaarborgd wordt dat belanghebbende partijen over informatie betreffende passende openbare faciliteiten of eigendom en lopende en voorgenomen openbare werken beschikken, dat zij tijdig over dergelijke werken worden geïnformeerd en dat gedeeld gebruik zoveel mogelijk wordt vergemakkelijkt.”

7. Onafhankelijkheid van de regulator en het gebruik van de inkomsten verkregen via administratieve bijdragen

De onafhankelijkheid van de nationale regelgevende instanties is van cruciaal belang voor de onpartijdigheid van hun beslissingen en dus voor de kwaliteit van de toepassing van het regelgevingskader en de vlotte ontwikkeling van de sector. Deze onafhankelijkheid van de regulator moet enerzijds bestaan ten opzichte van alle aanbieders die actief zijn in de sector, waaronder ook regeringen en ministeries, indien een lidstaat de eigendom of de controle over een of meer aanbieders behoudt.

Anderzijds moet de regelgevende instantie ook onafhankelijk zijn van andere overheidsinstellingen en van de “politiek in het algemeen”. Het is vooral ten opzichte van deze tweede eis dat Richtlijn 2009/140/EG “beter regelgeven” verduidelijkingen aanbrengt. Considerans 13 van deze richtlijn bepaalt dan ook: “Hiertoe zouden uitdrukkelijke bepalingen moeten worden opgenomen in de nationale wetgeving om ervoor te zorgen dat een nationale regelgevende instantie die verantwoordelijk is voor marktregulering ex ante of voor geschillenbeslechting tussen ondernemingen, bij het uitoefenen van haar taken, beschermd is tegen externe interventie of politieke druk die haar onafhankelijke oordeel over de vraagstukken die haar worden voorgelegd in gevaar zouden kunnen brengen. Dergelijke externe invloed maakt een nationale instantie ongeschikt om volgens het regelgevingskader op te treden als een nationale regelgevende instantie”⁷.

Het Raadgevend Comité betreurt het dat de afschaffing van de mogelijkheid voor de Ministerraad om de uitvoering van sommige besluiten van het BIPT te schorsen, wordt beperkt tot besluiten van het Instituut die gericht zijn op eerlijke mededinging, namelijk de bepalingen van Titel III van de wet van 13 juni 2005. Het begrip “nationale regelgevende instantie die verantwoordelijk is voor marktregulering ex ante” ruim interpreteren zou waarschijnlijk meer hebben overeengestemd met de geest van de “beterregelgevenrichtlijn” en met de wil ervan om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de NRI’s te garanderen. Het Raadgevend Comité pleit dus voor een volledige opheffing van artikel 15, wat trouwens mogelijk lijkt ten aanzien van het recente arrest C-130/2010 van het Grondwettelijk Hof van 18 november 2010⁸.

Wat het budget van het BIPT betreft, is het noodzakelijk deze gelegenheid te baat te nemen om de wet elektronische communicatie op te lijnen met de Machtigingsrichtlijn 2002/20/EG artikel 12. De wetgever moet, conform de Richtlijn, ernaar streven dat de inkomsten via administratieve bijdragen overeenstemmen met de te verwachten uitgaven. Een systematische overdracht naar de Schatkist van het budgetoverschot van het BIPT is niet in lijn met het Europese kader en verdient dus nu te worden aangepast.

⁷ Zie ook Communications Committee Working Document, Implementation of the revised Framework Directive – Independence of National Regulatory Authorities, COCOM 10-16, 15 April 2010.

⁸ Zie in het bijzonder B.5 – B.7. We merken evenwel op dat het Europese regelgevingskader bepaalde beperkte vormen van (administratieve) controle toestaat teneinde de politieke en democratische verantwoordelijkheid van de regering te garanderen.

8. Buitengerechtelijke procedure voor geschillenbeslechting tussen consumenten en ondernemingen

De lidstaten moeten toezien op de nakoming van de doelstellingen van het Europese regelgevingskader door de nationale regelgevende instanties. Deze verplichting van artikel 8, § 1, van de Kaderrichtlijn is ook ingeschreven in artikel 5 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie.

Als een van deze doelstellingen vindt men volgens artikel 8, § 4, b, van de Kaderrichtlijn 2002/21/EG het volgende: “De nationale regelgevende instanties bevorderen de belangen van de burgers van de Europese Unie, onder meer op de volgende wijze: ... zij waarborgen de consument een hoog niveau van bescherming bij zijn transacties met leveranciers, met name door ervoor te zorgen dat er eenvoudige en goedkope geschillenprocedures beschikbaar zijn die worden toegepast door een van de betrokken partijen onafhankelijke instantie”. Concreter wordt dit mechanisme van buitengerechtelijke geschillenbeslechting tussen de consumenten (zelfs andere eindgebruikers) geregeld door artikel 34 van Universeledienstrichtlijn 2002/22/EG, zoals gewijzigd door 1, 24 van Burgerrechtenrichtlijn 2009/136/EG.

In artikel 8, 2°, van de wet van 13 juni 2005 wordt als doelstelling opgenomen om een hoog niveau van bescherming van de consument te waarborgen bij zijn relaties met de leveranciers, zonder evenwel de buitengerechtelijke procedure voor geschillenbeslechting te vermelden. Dat laatste wordt immers momenteel verzekerd door de Ombudsdienst in het kader van artikel 43bis van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven die, volgens de voorontwerpen van omzetting van de richtlijnen onveranderd zou blijven.

Vandaag wordt vastgesteld dat de buitengerechtelijke procedure voor geschillenbeslechting niet van het kwaliteitsniveau is dat de consument en de operatoren mogen verwachten.

In dat kader vraagt het Raadgevend Comité aan de wetgever om alles in het werk te stellen om in België de werking van de buitengerechtelijke procedure voor geschillenbeslechting tussen de consumenten en de aanbieders van elektronische-communicatienetwerken en -diensten te verbeteren.

9. Universele dienst:

Wat betreft de universele dienst meent het Raadgevend Comité eerst dat de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie moet worden aangepast naar aanleiding van de recente besluiten van het Europese Hof van Justitie en van het Belgische Grondwettelijk Hof.⁹

Naast die gerichte aanpassingen lijkt ook een algemeen debat nodig om de kwestie van de universele dienst in zijn geheel te bespreken. De voorontwerpen van wet die ter raadpleging worden voorgelegd regelen immers geenszins alle vragen die rijzen. Naast de gerichte punten

⁹ Respectievelijk HvJ EG, C-222/08, *Commission c. Belgique*, 6 oktober 2009; CJUE, C-398/08, *Base e.a.*, 6 oktober 2010; Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 7/2011, 27 januari 2011.

die vanaf nu moeten worden omgezet naar aanleiding van Richtlijn 2009/136/EG “burgerrechten”, zou het nog te voeren algemene debat overigens rekening moeten houden met de evoluties op Europees niveau en meer bepaald de mededeling van de Europese Commissie omtrent de toekomst van de universele dienst, die op het vlak van de universele dienst wordt verwacht in de loop van 2011¹⁰.

Van alle problemen die volgens het Comité zouden moeten aan bod komen, is er eerst de aanwijzing van ambtswege van de universeledienstaanbieders. Dat systeem dat momenteel wordt gehanteerd in België moet worden herbekeken teneinde te bepalen of andere methodes om de universeledienstlevering te garanderen, doeltreffender zijn. Zo moet bijvoorbeeld worden nagegaan of een aanwijzing niet enkel nodig is wanneer het BIPT een tekortkoming op de markt vaststelt wat betreft het aanbod voor de verschillende elementen van de universele dienst.

Er dient breder te worden gepeild naar de noodzaak om de komende jaren elementen te behouden zoals de papieren telefoongidsen met een verplichte verdeling, terwijl Universeledienstrichtlijn 2002/22/EG beoordelingsruimte laat aan de Staten, zoals voor de telefooncellen bijvoorbeeld. Er zal bovendien moeten worden nagegaan of veel van de kwaliteitsparameters die zijn opgelegd aan de universeledienstleverancier hun relevantie niet hebben verloren in het licht van de gedetailleerde regelgeving die reeds van toepassing is op alle operatoren (cf. ook onze opmerkingen onder punt 1.a hierboven met betrekking tot de overbodige regelgeving).

Aangezien de baten van de universele dienst ten slotte de telecommunicatiesector overstijgen, zou ook de financieringslast niet mogen beperkt zijn tot enkel die sector. Dit is des te meer van toepassing indien de reikwijdte van de universele dienst wordt uitgebreid met universeel toegankelijk breedbandinternet¹¹. Die kwesties inzake de reikwijdte en de financiering van de universele dienst illustreren overigens mooi het feit dat de universeledienstregelgeving een complex geheel is van onderling vervlochten problemen die maar heel moeilijk afzonderlijk kunnen worden aangekaart.

¹⁰ Die mededeling zal een vervolg vormen op de raadpleging die de Commissie ter zake lanceerde in 2010: http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommlibrary/public_consult/universal_service_2010/index_en.htm.

¹¹“...Universal broadband offers benefits beyond the telecoms sector. The others who benefit range from currently uncovered citizens to companies offering internet services, content and applications.”: zie N. Kroes, Who pays what? Broadband for all and the future of Universal Service Obligations, SPEECH/10/434, 15 september 2010, p. 4 en N. Kroes, Broadband investment in a difficult economic climate, SPEECH/10/537, 10 oktober 2010, p. 4. In haar toespraak van september 2010 identificeert Commissaris Kroes overigens vier mogelijke, te bespreken, opties wat betreft de uitbreiding van de reikwijdte van de universele dienst en de financiering daarvan.